

ЛЬВІВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ

360
років

Ministry of Education and Science of Ukraine
Ivan Franko National University of Lviv

OLEH SHABLIY

HUMAN
GEOGRAPHY

Volume Five

ON THE LEVERS OF FATE

Lviv
Ivan Franko National University of Lviv
2021

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка

ОЛЕГ ШАБЛІЙ

СУСПІЛЬНА
ГЕОГРАФІЯ

Книга п'ята

НА ВАЖЕЛЯХ ДОЛІ

Львів
ЛНУ імені Івана Франка
2021

УДК 91-051:378.096(477.83- 25)"19/20"О.Шаблій(092)

Ш 13

Рецензенти:

д-р геогр. наук, проф. *В. П. Руденко*
(Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича);
д-р геогр. наук, проф. *Ю. О. Кисельов*
(Уманський національний університет садівництва)

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Львівського національного університету імені Івана Франка.
Протокол № 7/3 від 31 березня 2021 р.*

The Author's scientific and pedagogical works at Faculty of Geography in Ivan Franko National University of Lviv for 66 years are highlighted in this Volume. Also public and scientific-methodological activity, positive and negative aspects of a higher education teacher in Ukraine during the Soviet and Post-Soviet periods are described.

For the representatives of the academic community, for young scientists, postgraduate studies students, masters, workers of universities with geographical specialties, teachers.

Шаблій Олег

Ш 13 Суспільна географія. Книга п'ята : На важелях долі : [Вибрані праці] = Human Geography. Volume Five : On the levers of fate : [Selected Works] / Олег Шаблій. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2021. – 666 с. + вкл.

ISBN 978-617-10-0266-1 (заг.)

ISBN 978-617-10-0646-1.

Наукова і педагогічна праця автора на географічному факультеті Львівського національного університету імені Івана Франка протягом 66 років висвітлена у цьому виданні. Також розглянуті громадська та науково-методична діяльність, позитивні та негативні сторони педагога вищої школи України у советський та постсоветський періоди.

Для представників академічної спільноти, молодих учених, аспірантів, магістрів, працівників ВНЗ географічного профілю, учителів.

УДК 91-051:378.096(477.83- 25)"19/20"О.Шаблій(092)

ISBN 978-617-10-0266-1 (заг.)

ISBN 978-617-10-0646-1

© Шаблій Олег, 2021

© Львівський національний
університет імені Івана Франка, 2021

ЗМІСТ

Передмова	5
I. МАЛА І ВЕЛИКА БАТЬКІВЩИНА.....	9
1. Село на золотому Поділлі	9
1.1. Географічне розташування.....	10
1.2. Походження назви.....	14
1.3. Природне і культурне довкілля.....	24
1.4. Хата не скраю	47
2. Предтечі і спадкоємці.....	52
2.1. Дослідження генеалогії.....	52
2.2. Генеалогічні лінії і дерева	54
2.3. Вихідці з села	69
2.4. Знамениті особистості.....	76
II. МИ РОДОМ ІЗ ДИТИНСТВА	82
1. Події давноминулого	82
1.1. Оптика дитячого сприйняття	82
1.2. Літо сорок першого.....	86
2. Мітла війни: спогади і травми	89
2.1. Старі і нові «визволителі».....	89
2.2. Екстермінація полонених і євреїв	91
2.3. Свята – це святе.....	94
2.4. У прифронтовій зоні	97
2.5. Діти війни	105
3. Сім класів – три школи	109
3.1. Народна і початкова школи	109
3.2. Трирічне навчання у семиріччі.....	122
3.3. Перші «залицяння».....	126
3.4. На життєвому роздоріжжі	128
III. ЗДОБУТТЯ ФАХОВОЇ ОСВІТИ	130
1. Бережани – місто моєї юності	130
1.1. Зустріч з містом.....	130
1.2. В усій історико-культурній красі.....	134
1.3. Педагогічна спільнота	141
1.4. Маестро Андрій Баворівський.....	149
1.5. Студентсько-учнівська громада.....	153
1.6. Культура	155

2.2. <i>Олійник Я. Б.</i> Перспективи розвитку суспільної географії. Рецензія на книгу Олега Шаблія «Суспільна географія: книга четверта. У пошуках істини»	589
2.3. <i>Мариняк Я. О.</i> Олег Іванович Шаблій: горизонти модерної суспільної географії.....	592
2.4. <i>Ровенчак І. І.</i> Наші славні НТШівські ювіляри: Олег Шаблій	612
2.5. <i>Ровенчак І. І.</i> До 85-річчя О. І. Шаблія	614
2.6. <i>Заблоцький Б. В.</i> І лани широкополі, і Дніпро, і кручі	616
2.7. <i>Hönsch F.</i> Zwischenzweigliche territoriale systeme [Гени Ф. Міжгалузеві територіальні системи]	617
ЗАМІСТЬ ПІСЛЯМОВИ	619
РЕЗЮМЕ	621
SUMMARY	622
ДОДАТКИ	623
1. Поетичні та музичні твори, присвячені авторові	623
2. Заново віднайдені зарисовки	630
3. Студентські "жарти"	636
ІМЕННИЙ ПОКАЖЧИК	640

У VII розділі «Рецензія, інтерв'ю, виступи» наведені рецензії на III том «Енциклопедії», докторські і кандидатські дисертації, рукопис монографії «Соціально-економічна захищеність мігрантів: глобальні та регіональні аспекти». Він містить програми, звіти про розвиток кафедри у 2004–2019 роках, матеріали ювілеїв академіка Степана Рудницького, Опанаса Ващенка, наукових конференцій. Наведені інтерв'ю Олега Івановича з *Богданом Залізняком, Богданом Копанським, Андрієм Болкуном, Ігорем Мельником*.

Висвітлені виступи на ряді конференцій, звернення до Міністра освіти і науки *Сергія Квіта*, ухвали наукових семінарів.

Вважаю, що книга Олега Шаблія «Суспільна географія: книга четверта. У пошуках істини [Вибрані праці]» містить аргументоване обґрунтування стратегії перспективного розвитку суспільної географії. Вона має велике теоретичне значення та практичну цінність і може бути рекомендованою як науковцям, здобувачам вищої освіти, так і керівникам міністерств і відомств, фахівцям з географії.

2.3. Мариняк Я. О. Олег Іванович Шаблій: горизонтами модерної суспільної географії¹

Рис. 8.17. Доцент
Ярослав Мариняк

У статті висвітлено головні біографічні дані про життєвий шлях Шаблія Олега Івановича – відомого українського географа-суспільствознавця, Заслуженого діяча науки і техніки України, доктора географічних наук, професора, завідувача кафедри економічної та соціальної географії географічного факультету, Заслуженого професора Львівського національного університету імені Івана Франка, академіка Академії Вищої школи України та Української екологічної академії, Почесного члена Українського Географічного Товариства, дійсного члена Наукового товариства ім. Шевченка, лауреата Міжнародної премії Івана Франка. Крокуючи по життю впевнено й гідно, а головне – з добром і щирістю до оточуючих людей, вчений відкриває все нові й нові грані себе, як викладача, науковця, Людини.

¹ *Мариняк Я. О. Олег Іванович Шаблій: горизонтами модерної суспільної географії / Я. Мариняк // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: географія. – Тернопіль: СМП “Тайм”, 2020. – №2 (Вип. 49). – С. 21–35.*

Ключові слова: Шаблій, професор, завідувач кафедри економічної та соціальної географії.

Постановка науково-практичної проблеми. Географія, як відомо, наука, де об'єктивний геопростір інтегрується вдумливим дослідником не тільки в концепціях і методах пошукових парадигм, але й у світоглядному просторі вченого. Відтак, особистість географа, згармонізованість фахового знання з інтелектуальним масштабом дослідника дозволяють вирішувати складні, перспективні й нетривіальні питання, обґрунтувати вектор розвитку науки в тому напрямку, де ще тільки планується вибудувати дослідницькі шляхи. У контексті зазначеного постать Олега Івановича Шаблія є чи не взірцевим утвердженням думки про роль особистості в історії науки.

Актуальність і новизна дослідження. Дослідження наукової спадщини сучасних вчених української географічної науки зумовлене необхідністю відтворити її еволюційний поступ, визначити засадничі джерела і напрямки подальшого розвитку. Професор О. І. Шаблій – вже сьогодні безсумнівний авторитет географічної науки в Львівському національному університеті імені Івана Франка, результатом творчої діяльності якої став ґрунтовний доробок праць із різних ділянок суспільної географії, адже близько 800 публікацій автора створюють справжню наукову картину географічного світу в царині геогуманітаристики. До найважливіших результатів, які визначають новизну дослідження є:

- вперше розкрито роль проф. О. І. Шаблія у розвитку нових актуальних напрямків суспільної географії в епоху постіндустріального та інформаційного суспільства;
- визначено основні періоди життя і творчості науковця;
- обґрунтовано основні напрями його наукової діяльності.

Зв'язок теми статті з важливими науково-практичними завданнями. Стаття виконана згідно з планами науково-дослідних робіт кафедри географії України і туризму. В публікації ставляться такі основні завдання: а) дослідити головні дати життя та творчого доробку проф. О. І. Шаблія; б) вивчити основні напрями у розвитку суспільної географії вченим; в) дослідити глибинний аналіз вкладу Олега Шаблія у теорію та практику суспільної географії; г) визначити перспективи та основині інтерпретації наукової спадщини.

Аналіз останніх досліджень і публікацій за темою. Нині посилюється увага до дослідження внеску українських учених у розвиток географічної науки. Праць про Олега Шаблія є достатньо. Найбільший вклад у цю царину внесли О. Вісьтак, О. Заставецька. Зрештою вчений особисто звів їх у виданні «Суспільна географія. Книга третя. Проблеми теоретичних досліджень, геогуманістики, географічної освіти [Вибрані твори]. Львів: ЛНУ імені І. Франка, 2017. Залишається лише їх ґрунтовно перелічити: А. Хрущов (1978), А. Колотієвський (1978), Г. Бачинський

(1994, 2000), В. Кусінський (1997), О. Заставецька (2003, 2008, 2012, 2015), Я. Мариняк (2002, 2020), В. Руденко (2003), В. Верига (1997), О. Романів (2010) О. Вісьтак (2013), С. Шевчука, Я. Олійника (2011) та ін.

Викладення матеріалу дослідження.

Цей 2020 р. є особливим у історії Львівського національного університету та всієї географічної спільноти України – своє 85-річчя відзначав професор Олег Іванович Шаблій.

Більшість свого життя О. І. Шаблій провів у стінах Львівського національного університету імені Івана Франка: спочатку як студент та старший лаборант, а далі в.о. доцента, доцент та професор. Завідувачем кафедри О. І. Шаблій став 1990 р. і за цей час виховав не одне покоління українських географів. Під його керівництвом були захищені докторські та кандидатські дисертації. Олег Іванович зміг організувати колектив кафедри, який продовжує підтримувати наукові традиції, що склалися в Університеті, географічному факультеті та на кафедрі економічної та соціальної географії, засновником якої був професор *Опанас Трохимович Ващенко*, що був також і першим деканом створеного географічного факультету у 1945 р. Як креативний науковець, професор О. І. Шаблій розвиває модерні напрямки сучасної суспільної географії – історії національної географії (розкрив європейський вишкіл і потенціал репресованої большевицьким режимом географічної науки); прискорив розвиток сучасної суспільної географії і картографії (ідея трьох типів об'єктів дослідження суспільної географії: реальних, концептуальних та віртуальних; функціональна класифікація суспільно-географічних дисциплін; обґрунтування головної категорії СГ – геопросторову організацію суспільства; обґрунтування теорій та концепцій нової суспільної географії – геоніосферології у період інформатизації дослідницької діяльності; класифікація природних ресурсів з урахуванням розмаїтих суспільних потреб; обґрунтування чотирьох типів законів і закономірностей суспільної географії; ідея гнучкої геопросторової організації суспільства; ідея зміни парадигми геопросторової організації суспільства із впровадженням ІТ-технологій, особливо мережі URAN та GRID-інфраструктури та ін.; дослідженню нових межових наукових дисциплін – геософії та геопетики; дослідження України як об'єкта міжнародних інтеграційних зав'язків, розвиток у ній європейських геологістичних комунікаційних коридорів, єдиних систем розселення, АПК і агробізнесу, транспортної та рекреаційної систем, реформи адміністративно-територіального устрою.

Він – науковець із сучасними поглядами, сильна та багатогранна особистість, приємна щира людина, гарний фахівець та вмільний організатор. Професор О.І. Шаблій стоїть біля витоків Львівської школи комплексної територіальної суспільної географії, що розробляє актуальні питання. Саме під керівництвом Олега Івановича формуються нові дослідницькі погляди та ідеї в сучасній суспільній географії, які практично втілюються в наукове життя колективом кафедри.

У науковому доробку професора Шаблія О. І. приблизно 800 наукових праць у т. ч. 61 книга: 30 монографій, 12 підручників та навчальних посібників, 6 атласів, 14 збірників та матеріалів конференцій, видано за редакцією вченого. Його внесок у географічну науку – це приблизно сто наукових істин – загальної суспільної географії, дескриптивної (описової), історії та методики географії.

Часопис “Історія української географії” (шеф-редактор, Тернопіль), було засновано з його ініціативи. Член редколегій кількох часописів: “Український географічний журнал” (Київ), “Вісник НТШ” (Львів), “Вісник Львівського університету. Географія” (Львів), “Регіональна економіка” (Львів), “Часопис соціально-економічної географії” (Харків), член оргкомітетів багатьох загальноукраїнських і міжнародних наукових форумів.

За консультацією і під керівництвом О. Шаблія захищено п’ять докторських (*Заставецька О. В., Ровенчак І. І., Кисельов Ю. О., Штойко П. І., Заставецька Л. Б.*) та більше двадцяти кандидатських дисертацій. Олег Іванович Шаблій – це науковець, який творить суспільну географію нового часу, людина, що завдяки своїм ідеям, підносить національну географічну науку до світового рівня.

Шаблій Олег Іванович – відомий український географ-суспільствознавець, Заслужений діяч науки і техніки України, доктор географічних наук, професор, завідувач кафедри економічної та соціальної географії географічного факультету, Заслужений професор Львівського національного університету імені Івана Франка, академік Академії Вищої школи України та Української екологічної академії, Почесний член Українського Географічного Товариства, Почесний член Наукового товариства ім. Шевченка, лауреат Міжнародної премії Івана Франка. Усі свої фахові надбання й перемоги професор О. І. Шаблій здобув та здобуває у стінах Alma Mater – Львівського національного університету імені Івана Франка, якому він ще зі студентських часів (студента 5 курсу з легкої руки проф. Ващенко О. Т. було взято на посаду старшого лаборанта кафедри) присвячує левову частину свого життя. Крокуючи по життю впевнено й гідно, а головне – з добром і щирістю до оточуючих людей, О. І. Шаблій відкриває все нові й нові грані себе, як викладача, науковця, Людини.

Так, серед головних ключових, перспективних періодів його життя та професійної діяльності можна виокремити такі (див. табл. 1).

Таблиця 1

Головні дати життя і творчості О.І. Шаблія

Часовий вимір	Головні дати життя і творчості
1	2
1935 р. 14 листопада	народився у с. Курівці Зборівського р-ну Тернопільської обл.
1942 р.	пішов до I класу Курівецької народної школи
1947 р.	перевівся до V класу Великоглибочоцької неповносередньої школи Тернопільської обл.

Продовження табл. 1

1	2
1950-1954 pp.	навчався у Бережанському педагогічному училищі Тернопільської обл.
1954-1959	навчався на географічному факультеті Львівського державного університету ім. Івана Франка
1957 p.	перша наукова розвідка під керівництвом доцента Ф. Д. Заставного про воднотранспортні проблеми заходу України (не опублікована)
1958 p.	перша публікація на матеріалах археологічних досліджень під керівництвом д-ра іст. наук Володимира Барана
1958-1962 pp.	працює старшим лаборантом кафедри економічної географії Львівського держуніверситету ім. Івана Франка
1961-1965 pp.	аспірант (без відриву від виробництва) кафедри економічної географії Львівського держуніверситету ім. Івана Франка
1962-1968 pp.	виконує обов'язки доцента і працює викладачем кафедри економічної географії Львівського держуніверситету ім. Івана Франка
1964 p.	учасник I з'їзду Географічного товариства України (Київ)
1964 p.	учасник IV з'їзду Географічного товариства СРСР (Москва)
1966 p.	захистив у Львові дисертацію на здобуття вченого ступеня кандидата географічних наук на тему "Лісопромисловий комплекс Українських Карпат (тенденції розвитку і структура)"
1968 p.	організатор всесоюзної школи "Математика в географії" (Карпати)
1969 p.	присвоєно звання доцента кафедри економічної географії Львівського держуніверситету ім. Івана Франка
1969-1988 pp.	доцент кафедри економічної і соціальної географії Львівського державного університету ім. Івана Франка
1970 p.	делегат II з'їзду Географічного товариства України (Львів)
1970 p.	делегат V з'їзду Географічного товариства СРСР (Ленінград)
1975 p.	делегат Конгресу Міжнародного географічного Союзу (Москва)
1975 p.	делегат VI з'їзду Географічного товариства СРСР (Тбілісі)
1978 p.	захистив дисертацію на здобуття вченого ступеня доктора географічних наук на Спеціалізованій раді Санкт-Петербурзького університету на тему "Міжгалузеві територіальні комплекси (проблеми теорії і методики дослідження)"
1980-1990 pp.	працює вченим секретарем Львівського відділу Українського географічного товариства
1980 p.	став головою географічного відділення Малої Академії наук при ЗНЦ НАН України (працює до сьогодні)
1980 p.	делегат IV з'їзду Географічного товариства України (Луганськ)
1980 p.	делегат VII з'їзд у Географічного товариства СРСР (Фрунзе)
1984-1995 pp.	член редколегії наукового збірника "Економічна географія" (Київ)
1985 p.	делегат V з'їзду Географічного товариства України (Сімферополь)
1985 p.	делегат VIII з'їзду Географічного товариства СРСР (Київ)
1985 p.	створив "Атлас господарського комплексу Івано-Франківської області", який відзначений Державним комітетом СРСР з народної освіти та центральним комітетом профспілок працівників освіти, вищої школи і наукових закладів
1987-1993 pp.	консультант "Географічної Енциклопедії України"

Продовження табл. 1

1	2
1988 р.	член редколегії “Вісника Львівського університету. Серія географічна”
1988 р.	призначений на посаду професора кафедри економічної і соціальної географії
1990 р.	обраний головою Географічної комісії НТШ
1990 р.	обраний звичайним членом Наукового товариства ім. Шевченка (Львів)
1990 р., 1 червня	обраний завідувачем кафедри економічної і соціальної географії Львівського національного університету ім. Івана Франка
1990-1995 рр.	Голова Львівського відділу Українського географічного товариства
1990 р.	делегат VI з’їзду Географічного товариства України (Одеса)
1990 р.	делегат IX з’їзду Географічного товариства СРСР (Казань)
1991 р.	член Львівської Обласної Ради Миру
1992 р.	член редколегії “Українського Географічного Журналу” (до 2013)
1992 р.	запропонував перейменувати Географічне товариство УРСР на Українське географічне товариство. Ідею підтримала всеукраїнська конференція товариства у м. Рівному
1992 р.	нагороджений почесним значком “Відмінник освіти України”
1992-1993 рр.	дослідження життя і творчості фундатора української модерної географії академіка Степана Рудницького
1993 р.	обраний дійсним членом Української екологічної академії
1993 р.	обраний дійсним членом Наукового товариства ім. Шевченка (Львів)
1994 р.	член Економічної Ради Львівської облдержадміністрації
1994-1995 рр.	професор-гість Українського Вільного Університету (Мюнхен, Німеччина)
1994 р.	дослідження життя, наукової і науково-організаційної діяльності проф. В. Кубійовича за його архівами у м. Сарселі біля Парижа
1994 р.	учасник конференції Міжнародного географічного союзу (Прага)
1995 р.	делегат VII з’їзду Українського географічного товариства (Київ)
1995 р.	обраний почесним членом Українського географічного товариства (рішення VII з’їзду УГТ)
1995 р.	Член Національної Ради з географічних назв
1995 р.	обраний академіком АН Вищої школи України
1995 р.	член редколегії всеукраїнського часопису “Регіональна економіка” (Львів, ІРД НАН України)
1997 р.	присвоєно звання Лауреата нагороди Ярослава Мудрого АН Вищої школи України
1997 р.	участь у виготовленні і посвяті меморіальної таблиці фундаторові національної географії академіку Степанові Рудницькому
1997 р.	член Вченої ради Львівського університету
1998 р.	член комісії з розроблення концепції перспективного розвитку Львова
1998 р.	Присвоєння звання кращого професора-науковця м. Львова (відзначений Львівською міською радою та Західним науковим центром АН Вищої школи України за вагомий внесок у розвиток м. Львова, наукові та навчальні успіхи в галузі гуманітарних наук
1999 р.	стажування у Вашингтонському університеті ім. Дж. Вашингтона

Продовження табл. 1

1	2
2000 р.	організація міжнародної наукової конференції “Актуальні проблеми географічного українознавства”, присвяченої 100-річчю від дня народження проф. Володимира Кубійовича
2000 р.	організатор і шеф-редактор нового всеукраїнського часопису “Історія української географії” (Тернопіль)
2000 р.	нагороджений Почесною Грамотою Міністерства освіти і науки України
2000 р.	делегат VIII з’їзду Українського географічного товариства (Луцьк)
2001 р.	згідно Указу президента України стає членом Редакційної ради “Національного атласу України”
2000 р. 10 жовтня	Вчена рада Львівського національного університету ім. І. Франка присвоїла почесне звання Заслуженого професора ЛНУ ім. Івана Франка (за особливі заслуги у розвитку науки і освіти, підготовку наукових кадрів вищої кваліфікації, довголітню науково-педагогічну та громадську діяльність в університеті)
2002 р.	обраний заступником голови Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові (переобраний у 2005, 2008, 2011, 2013, 2017, 2020 рр.)
2002 р.	участь у виготовленні і посвяті меморіальної таблиці визначному українському географу і картографу, професору Володимирові Кубійовичу (Львів, вул. Листопадового чину, 10)
2003 р.	видав книгу “Доктор географії Іван Тесля” (Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка)
2003 р.	нагороджений Грамотою ЛОДА за успіхи у діяльності НТШ
2003 р.	переобраний на завідувача кафедри економічної і соціальної географії ЛНУ ім. Івана Франка на період до 2010 р.
2004 р.	переможець конкурсу “Науковець Університету 2004 року”
2004 р.	видання перекладної книги американських географів Г. де Блія, П. Муллера “Географія: світи, регіони, концепти” (відповідальний редактор і автор розділу “Україна”). Перше місце у номінації “Енциклопедичні і довідкові видання” на всеукраїнському конкурсі (Київ, 2005 р.)
2004 р.	публікація книги “Львівська суспільно-географічна школа” (до 60-чя кафедри економічної і соціальної географії ЛНУ імені Івана Франка)
2005 р.	організатор міжнародного наукового семінару “Львівська суспільно-географічна школа” (Львів, 19–20 травня 2005 р.)
2005 р.	стажування в Інституті Східної і Південно-Східної Європи у Відні (Австрія)
2005 р.	член редколегії всеукраїнського журналу “Часопис соціально-економічної географії” (Харків), “Український географічний журнал” (Київ), “Вісник НТШ” (Львів), “Економіка в школі” (Київ), “Вісник Львівського університету. Географія” (Львів), “Регіональна економіка” (Львів)
2006 р.	працював над картами Комплексного атласа Львова
2006 р.	опонент на захисті семи дисертацій, в т. ч. п’яти докторських: Н. Коцан, В. Круля, С. Сонька, К. Немця, К. Мезенцева
2006 р., 19 жовтня	участь у міжнародній конференції у Любліні (Польща) на тему “Співпраця університетів: підтримуваний розвиток регіонів”. Виступив з доповіддю
2006 р.	розробив і видав карту “Львів – місто Івана Франка” до 150-ліття від народження письменника

Продовження табл. 1

1	2
2006 р.	домігся відкриття на кафедрі двох спеціалізацій: економічна географія і геоэкономика та політична географія та геополітика
2006 р., 20 грудня	презентація книги “Професор Володимир Кубійович” із проекту “Постаті українського землезнання”
2007 р.	видав книгу “Академік Степан Рудницький” із проекту “Постаті українського землезнання” (Львів, Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 408 с.)
2007 р.	участь у відзначенні 130-ліття акад. С. Рудницького у Тернополі (19–20. IV), Києві (26.XI) і Львові (12.XII). Виступив з доповідями
2007 р.	книга “Географія: світи, регіони концепти” авторства Г. де Блій, П. Муллер, О. Шаблій (С. 12–15, 128–203) висунута на здобуття Державної премії України
2007 р.	почав збирати матеріали для написання книги “Село на золотому Поділлі”
2008 р.	видав книгу “Професор Володимир Гериневич” із проекту “Постаті українського землезнання”. Організував науковий семінар з її обговорення.
2008 р., 12 вересня	виступив на презентації “Національного атласа України” на XV Форумі видавців України (Львів)
2008 р.	підготував і надіслав від імені НТШ офіційного листа до мера Львова А. І. Садового з пропозицією зведення у Львові пам’ятника автору музики державного гімну України Михайлові Вербицькому
2008 р.	організував всеукраїнський науковий семінар до 100-ліття від народження проф. О.Т. Ващенко. Виступив з доповіддю.
2008 р., 29 жовтня	офіційне опонування на захисті докторської дисертації П.О. Сухого на тему: “Формування та розвиток агропродовольчого комплексу Карпатського регіону (суспільно-географічний аналіз)” (Київ)
2009 р.	призначений головою Спеціалізованої ради із захисту докторських дисертаційних робіт
2009 р.	працював над збиранням матеріалів для книги про рідне село. В Архіві Інституту етнографії і мистецтвознавства виявив оригінали пісень с. Курівці, записані на фонограф фольклористом Осипом Роздольським у 1902 р.
2009 р.	інтенсивно працював над великим комплексним атласом Львова
2010 р. 23 червня	офіційний опонент на захисті докторської дисертації М.О. Барановського “Сільські депресивні території країни: теоретико-методологічні засади суспільно-географічного дослідження”, Київ.
2010 р.	участь у IV міжнародній науковій конференції “Історія української географії і картографії”, до 110-річчя від народження професора Володимира Кубійовича (Тернопіль, 18–19.11.2010)
2010 р.	захист керованих О. І. Шаблієм кандидатських дисертацій І. Р. Рудакевичем (30.03.2010 р.), О. І. Мамчур (24.06.2010 р.), М. Ю. Шевчишиним (28.10.2010)
2010 р.	захист за консультацією О. І. Шаблія докторської дисертації Іваном Ровенчаком на тему “Географія культури: проблеми теорії, методології та методів дослідження” (Львів, 19 березня 2010)
2010 р.	польський географ (Гданський університет) доц. Томаш Міхальські видав науковий збірник “Selected aspects of transformation in countries of Central and Central-Eastern Europe” на відзначення 70-річчя проф. О. І. Шаблія

Продовження табл. 1

1	2
2010 р.	учасник і організатор наукової конференції до 110-ліття від народження проф. В. Кубійовича (Тернопіль, Львів)
2011 р.	опонування на захисті докторської дисертації В. Н. Смаль “Трансформація національних комплексів країн Європейського Союзу” (Київ, 26 грудня 2011 р.)
2011 р.	Опублікував книгу “Село на Золотому Поділлі”
2011 р.	керував виконанням теми ДКНТ під назвою “Проблеми екологічної, соціальної, демографічної та економічної безпеки території Українських Карпат”
2012 р.	організація і участь у науковій регіональній конференції з проблем львовознавства (до 120-річчя Олени Степанів, 20 грудня 2012). Висунуто ідею “віртуального Львова”
2012 р.	видання книги “Доктор географії Григорій Величко” (342 с.) із проекту “Постаті українського землезнання”
2012 р.	видання фундаментального твору “Львів. Комплексний атлас” (відповідальний редактор і співавтор)
2012 р.	друге видання підручника з грифом МОН України “Основи суспільної географії”
2012 р.	на XX Форумі видавців України (Львів, 13.IX) праця “Львів. Комплексний атлас” увійшла у першу п’ятірку публікацій (386 балів). Відповідальний розробник О.І. Шаблій нагороджений мером Львова А. Садовим почесним дипломом
2012 р. 1 грудня	нагороджений медаллю князя Костянтина Острозького (м. Тернопіль)
2012 р.	участь у виготовленні і посвяті меморіальної таблиці О. Степанів (20. XII, Львів)
2013 р.	двоє “підопічних”: Ю. О. Кисельов (м. Луганськ) і П. І. Штойко (м. Львів) захистили докторські дисертації
2013 р.	виступ на міжнародній науковій конференції до 130-ліття географічного факультету ЛНУ з доповіддю про геопросторову організацію суспільства в інформаційну епоху
2014 р.	видання книги із проекту “Постаті українського землезнання” “Доктор географії Володимир Огоновський” (394 с.)
2014 р. травень	виступ на Міжнародному науковому конгресі “Апостол правди і науки” з доповіддю “До основ геопоетики (на підставі текстів Т. Шевченка”, Львів) (з нагоди 200-ття Т. Г. Шевченка)
2014 р. 19-21 квітня	співголова організаційного комітету Всеукраїнської науково-практичної конференції молодих учених, аспірантів та студентів “Україна і світ: суспільно-географічні виміри”, присвяченої 200-літтю від дня народження Т. Г. Шевченка
2014 р.	публікація праці “Геопоетика Тараса Шевченка” // Історія української географії. – Випуски 29–30. – Тернопіль, 2014. – С. 8–17.
2015 р.	видання монографії “У пошуках краси: тривоги і розради” (326 с.)
2015 р. 13-27 вересня	співорганізатор проведення Міжнародного студентського німецько-польсько-українського візного семінару вздовж шляху “Via regia” “Прикордонні й транскордонні відносини між людьми, товарами і культурами та знаннями”. Виступив з доповіддю “Геополітичні виклики України”
2015 р. 13 листопада	відкриття в Національній науковій бібліотеці ім. В. Стефаніка персональної виставки наукових праць, присвяченої 80-літтю від народження ученого.

Закінчення табл. 1

1	2
2015 р. 19-20 листопада	проведення Всеукраїнської наукової конференції з участю закордонних учених “Львівська суспільно-географічна школа: історія, теорія, українознавчі студії”. Доповідь: “Львівська суспільно-географічна школа: дискусійні питання зародження та становлення і сучасні проблеми розвитку”
2016 р. 22 січня	Указом Президента України (№ 18/2016) П. О. Порошенко з нагоди Дня Соборності присвоєно почесне звання Заслуженого діяча науки і техніки України за значний особистий внесок у державне будівництво, соціально-економічний, науково-технічний, культурно-освітній розвиток Української держави, справу консолідації українського суспільства та багаторічну сумлінну працю.
2017 р. 24 червня	24 червня 2017 р. журі Міжнародного фонду імені Івана Франка за наукову працю «Суспільна географія у 2-х книгах» (2015 р.) обрало професора Олега Івановича Шаблія лауреатом Міжнародної премії імені Івана Франка у номінації «За вагомі досягнення у галузі соціально-гуманітарних наук». Першим переможцем у 2016 р. був Блаженніший Любомир Гузар за книгу «Андрей Шептицький Митрополит Галицький (1901-1944) провісник екуменізму».
2017 р. 27 серпня	На батьківщині Івана Франка у місті Дрогобичі відбулася Церемонія вручення Міжнародної премії імені Івана Франка професору Олегові Шаблію.
2017 р.	«Суспільна географія. Книга третя. Проблеми теоретичних досліджень, геоуманістики, географічної освіти [Вибрані твори]». Львів: ЛНУ імені І. Франка, 2017. 562 с.
2018 р. 13 грудня	організував всеукраїнський науковий семінар «Суспільна географія: наукові традиції і сучасні виклики», присвяченого до 110-ліття від народження проф. О.Т. Ващенко. Виступив з доповіддю.
2019 р.	«Суспільна географія. Книга четверта. У пошуках істини [Вибрані твори]». Львів: ЛНУ імені І. Франка, 2019. 838 с.
2019 р. 30 жовтня	З ініціативи професора О. Шаблія було виготовлено і посвячено меморіальну таблицю українському та аргентинському географу, геологу та археологу проф. Юрію Полянському (1892-1975) (Львів, вул. П. Дорошенка, 41).
2020 р. 12 листопада	обраний Почесним членом НТШ, другий в історії географ після В. Кубійовича, який отримав це звання.

*Друкується за: Вісьтак О. І. Професор Олег Шаблій – учений і педагог вищої школи (до 70-річчя від дня народження та 45-річчя наукової та педагогічної діяльності) // Олег Шаблій. Суспільна географія: у двох кн. Книга перша. Проблеми теорії, історії та методики дослідження : [Вибрані праці]. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2015. С. 15–22 (із 2017 р. із доповненнями Я. О. Мариняка).

Олег Шаблій побачив світ Божий 85 років тому – 14 листопада 1935 р. у хліборобській родині с. Курівці Зборівського району, що у центрі Тернопільської області. Нині поселення входить до складу Тернопільської міської територіальної громади як перший мікрорайон Дружба (усього п’ять).

Олександра Вісьтак зазначає, що у рідному селі, яке простяглося у вузькій долині р. Нестерівки – правій притоки Серета – на Західному Поділлі, пройшли його найкращі дитячі роки. Хоча вони випали на воєнне лихоліття. Тут він закін-

чив початкову школу. З 1947 р. одинадцятирічний хлопець переходить у семирічку сусіднього села Великого Глибочка, яке було районним центром. Щодня пішки п'ять кілометрів до школи, п'ять кілометрів додому, і так упродовж трьох років навчання. Тоді дитяча душа наразилася на жорстокості большевицького окупанта, що кривавою рукою придушував збройний опір місцевого населення. Нічні облави, “добровільна”, з побоями селян, колективізація (а, по суті, руйнування традиційного укладу життя і перетворення хліборобів у кріпаків середини ХХ ст.), затягування старших школярів у комсомол, – все це витворювало у свідомості юнака внутрішній спротив до чужинця, що кирзаками витоптував галицьку землю і плював у її українську душу [23, с. 7].

Нам думку О. Вісьтак: □ У таких суспільних умовах синові репресованого загрозувало виселення услід за батьком у Сибір. Тому не було сенсу залишатися у рідних місцях. У чотирнадцятирічному віці (1950 р.) він полишає домівку і подається у світи, хоч і не такі вже далекі. Першим пунктом на життєвих дорогах і перехрестях стало місто Бережани – педагогічне училище □ [23, с. 7–8].

Бережани особливе місце у житті вченого. Саме тут, після батьківської хати, – це друга сходинка, де були закладені засади багатого духовного світу талановитого юнака. Місто відоме тим, що тут, ще навіть у 50-х роках ХХ ст. жив дух *Маркіяна Шашкевича, Богдана Лепкого і Дениса Січинського*. Юнак зустрів добрих людей – учителів, вихователів і колег. Особливе місце зайняв колишній старшина УГА *Андрій Баворівський* – життєлюб, ерудит, музикант з широким філософським поглядом на життя. Він згуртував групу здібних хлопців і дівчат і розкрив їм привабливість, зовнішню і внутрішню красу народної та класичної музики. Саме з деякими друзями О. Шаблія, мені особисто вдалося віддати честь Учителеві Андрію Баворівському на Микулинецькому цвинтарі м. Тернополя під час чергових відвідин міста професором.

В Олега Шаблія завжди було дуже багато друзів. Але особливе місце у його житті зайняли власне колеги з Бережанського педучилища. З ними учений підтримував дружні зв'язки упродовж багатьох десятиріч. На жаль, *М. Цаль, А. Залеський, Б. Коцай* передчасно пішли у засвіти.

Навчався О. Шаблій у Бережанах лише на “відмінно” (як перед тим і опісля). Педучилище закінчив у 1954 р. і вступив на географічний факультет Львівського державного університету імені Івана Франка. Навчання О. Шаблія в університеті припало на першу “відлигу” у суспільному житті Советського Союзу. Після мерзотних років сталінізму можна було ковтнути свіжого повітря. Промотором перемін в університеті став його ректор акад. *Євген Лазаренко*. Саме він прийняв абсолювента географічного факультету на роботу на кафедрі економічної географії. Ще за рік до закінчення Університету (1958 р.) Олега Шаблія взяли працювати на кафедру економічної географії, якою завідував доцент (з 1971 р. – професор) Опанас Ващенко [23, с. 8].

Працюючи спочатку на посаді старшого лаборанта, а з 1962 р. – в. о. доцента (і викладача з 1964 р.), О. Шаблій навчався заочно в аспірантурі (1961–1965 рр.). У 1966 р., незважаючи на перепони владних структур, він захистив кандидатську дисертацію на тему “Лісопромисловий комплекс Українських Карпат (тенденції розвитку і структура)” (науковий керівник – доцент Опанас Ващенко). Її високо оцінили опоненти – доктор географічних наук *Каленик Геренчук* (зав. кафедри фізичної географії) та *Стенан Генсірук* (тоді молодий доктор сільськогосподарських наук з Києва). Але тут же посипалися в парткоми, обкоми та в КГБ анонімки від дуже “бдітельних” недругів і процес проходження дисертації затримався на добрих десять місяців [23, с. 8, 9]. У 1969 р. О. Шаблію присвоїли звання доцента Львівського державного університету імені Івана Франка. Географо-лісовиробнича тематика поступово доповнюється агропромисловою, транспортною, рекреаційною. З часом настало узагальнення у вигляді наукової проблеми міжгалузевих територіальних комплексів. У 1978 р. на Спеціалізованій раді Ленінградського університету Олег Іванович успішно захистив докторську дисертацію на тему “Міжгалузеві територіальні комплекси: проблеми теорії і методики дослідження” (науковий консультант – професор О. Т. Ващенко). Опонентами були академік *Максим Паламарчук* (Київ), професор *Ніколай Агафонов*, професор *Олег Літовка* (обидва з тодішнього Ленінграду).

Внаслідок численних доносів та звинувачень у «політичній неблагонадійності» учене звання професора було присвоєне лише через 10 років (1988). Весь цей час учений успішно викладав на географічному та економічному факультетах університету (на останньому – з першого дня його створення у 1966 р.).

Уже наприкінці 60-х років ХХ ст. Олег Іванович розуміє необхідність запровадження нових методів дослідження, щоб розширити предметне поле економічної географії, яке на цей час було досить вузьким. Він захоплюється та ініціює активне впровадження у навчальний і науковий процес математичних методів і моделей, впроваджує викладання спецкурсу “Математичні методи в економічній географії”, організовує у Карпатах третю всесоюзну літню математичну школу (1968 р.), пише і видає перший в Україні підручник українською мовою. Посібник поширився не лише по нашій тоді республіці, але й став використовуватися у Росії, Білорусії, Прибалтиці. Він витримав ще одне розширене видання у 1994 р.

На думку О. Вісьтак: “у “славні” вісімдесяті застійливі роки ХХ ст. наукова творчість доктора наук О. Шаблія пульсувала досить інтенсивно. Він організовує госпдоговірні роботи на рідній кафедрі, готує і видає три шкільно-краєзнавчі атласи (Львівської, Івано-Франківської та Закарпатської областей), працює над створенням великих атласів господарських комплексів двох областей (Івано-Франківської та Львівської)” [23, с. 8, 9].

Продовженням картографічного напрямку став вихід у світ у 2012 р. фундаментального твору “Львів. Комплексний атлас” (відповідальний редактор і співавтор). На мою думку, не до кінця оцінений ні науковою спільнотою, ні громадськістю та

адміністрацією м. Львова. Це насправді лебедина пісня та твір мистецтва картографа соціально-економічного тематичного спрямування професора Львівського університету О. І. Шаблія – продовжувача титанічної подвижницької праці Володимира Кубійовича. Це підсумок і картографічних починань проф. О. Ващенко, найкраща вдячність за естетичне розуміння картографічної продукції. На жаль, ніхто в Україні не повторив цей науковий подвиг, інколи маючи і значно більші можливості та ресурси.

Уже у 70–80-х рр. ХХ ст. вчений передбачав і досить вдало реагував на інколи відчутні зміни у географічній науці. Всі свої зусилля кидає на теоретичні проблеми економічної географії, добре озброївшись здобутками тодішньої філософії та економічної теорії. Глибинно володіючи фундаментальними напрацюваннями цих наук, професор О. І. Шаблій вміло застосовує їх у економічній географії. Теоретичний потенціал ученого видно із розробки концепції міжгалузевих територіальних комплексів, що на той час було справжнім поштовхом як в економічній географії, так і в економічній науці. Йому вдалося не зовсім помітно відродити вчення російського проф. *Н. Колосовського* про ЕВЦ, яке і сьогодні викликає непряме порівняння з кластеризацією економічних видів діяльності. Думаю, що концепція територіально-виробничих комплексів в інтерпретації професора О. І. Шаблія не до кінця вивчена сучасниками, а її скритий потенціал є не досить розкритий та не розгорнутий сучасниками.

О. Вісьтак пише: □ Наступні досягнення вченого є впродовженням актуальних проблем економічної географії цього життєвого періоду, а саме він висуває ідею закону геопросторової інтеграції виробництва, вперше систематизує закони і закономірності його територіальної організації (1983 р.), обґрунтовує принцип нестрогого входження реальних територіальних систем у системи вищого рівня (1984 р.), висуває ідею про так звану гнучку територіальну організацію виробництва, розробляє структуру загальної екологічної науки, вводить у вжиток категорії регіональної економіко-екологічної ситуації і проблеми та обґрунтовує географічні імперативи екологічної діяльності (останні разом з доц. *Маркіяном Мальським*), висуває гіпотезу аридизації Західного регіону України та ін. □ [23, с. 8, 9].

1 червня 1990 р. Олега Івановича Шаблія обрали завідувачем кафедри економічної і соціальної географії географічного факультету. Крім керівництва кафедрою економічної і соціальної географії, він є академіком Академії наук вищої школи України та Української екологічної академії наук; очолює Географічну комісію Наукового Товариства імені Шевченка (з 1990 р.), є заступником Голови НТШ в Україні (з 2002 р.), довгий час був Головою Львівського відділу Українського Географічного Товариства (1990–1995 рр.), очолює Географічне відділення Малої академії наук (з 1980 р.). Заслужений професор Львівського національного університету імені Івана Франка (2001 р.), Професор-гість Українського вільного університету у Мюнхені (Німеччина) (1994–1995 рр.). Член Вченої ради університету (з 1997 р.). Голова Спеціалізованої ради із захисту докторських дисертаційних

робіт з географії у Львівському національному університеті імені Івана Франка (з 2009 р.), експерт Спеціалізованих рад у Львівському та Київському університетах, Львівському сільськогосподарському інституті, Інституті географії НАН України (Київ), Інституті регіональних досліджень (Львів). Багато років учений був членом Науково-методичної ради Міносвіти СРСР з вищої географічної освіти. Згідно з Указом Президента України був членом Редакційної Ради з підготовки і видання «Національного атласу України» (1991 р.). Також Олег Шаблій – член редколегій декількох часописів: «Історія української географії» (шеф-редактор, Тернопіль), «Український географічний журнал» (Київ), «Регіональна економіка» (Львів), «Вісник Східноукраїнського університету імені Лесі Українки» (Луцьк), «Часопис соціально-економічної географії» (Харків); «Карпатський край» (Івано-Франківськ), член Оргкомітетів багатьох загальноукраїнських і міжнародних наукових форумів.

Лише з проголошенням незалежності України талант науковця найповніше розкрився. Розпочався сучасний науково-дослідний дискурс географічного українознавства, відзначається надзвичайним зацікавленням географічною спадщиною минулого, яке, зокрема виражається у глибшій її інтерпретації, їх концепцій, наукових пошуків, рецептивних вимірів. Започаткований 2000-му р. науково-видавничий проект «Постаті українського землезнання», в якій вже вийшло 14 видань, а робота над новими продовжується. Серед яких *Григорій Величко* (1863–1932), акад. *Степан Рудницький* (1877–1937), проф. *Валентин Садовський* (1887–1947), проф. *Володимир Кубійович* (1900–1985) та ін. Вчений чітко вкоренив, що нинішня постмодерна свідомість засвідчує новий етап переосмислення діалектики географічного підходу XIX–XX ст., розгортаючи процес ліквідації попереднього пануючого метанаративу, догм та комплексів, внаслідок чого прокладається нова парадигма в науковому висвітленні географічних моделей. Йдеться, першою чергою, про вивчення суспільно-географічних явищ у глибинних філософських категоріях. Поява нового дискурсу пояснюється, з одного боку, специфікою перехідної епохи з усіма цінностями минулого, так і теперішнього, а з другого – у працях основоположників географічної науки певним чином сконденсований багатомістовий досвід людства. Власне у цьому контексті звернена пильна увага професора Олега Шаблія до класичної спадщини української географії минулого після багатьох років ідеологічного тиску. Її нове прочитання й осмислення є функціональною необхідністю нашого поступу. Вчений завжди у приватній чи науковій дискусії, любить повертати сучасну проблематику крізь призму надбань минулого, усвідомити головні ознаки самодостатності, які в минулому, усвідомити основні ознаки своєї самодостатності, що в новому культурному просторі дає підстави для визначення типологічних ознак національної української географії. Тому суспільно-географічна парадигма професора О. І. Шаблія розгортається в час скрупульозного перегляду і тотальної руйнації встановлених стереотипів мислення минулого метанаративу задля витворення нової моделі погляду на географічну картину світу, а відтак і на всю попередню географічну спадщину.

Завдяки вченому на рідній кафедрі поряд з традиційним, економіко-географічним стали розвиватися демосоціально-географічний і політико-географічний, світознавчий і країнознавчий напрямки. Історико-географічні дослідження продовжили його учні – *М. Влах, І. Ровенчак, О. Вісьтак*. Професор О. Шаблій виступив організатором всеукраїнських і міжнародних конференцій та симпозіумів, присвячених актуальним проблемам географічної науки (1994 р.), історії української географії і картографії (1995 р.), актуальним проблемам географічного українознавства на зламі тисячоліть (2000 р.), 60- і 70-річчю кафедри економічної і соціальної географії Львівського національного університету імені Івана Франка (2005 р., 2015 р.) та ін.

О. Шаблій усвідомлює, що географічна наука, в тому числі суспільна географія Львівського університету, склалася завдяки встановленим традиціям. Адже тут закінчив і деякий час працював (1908–1919 рр.) фундатор новітньої національної географії – академік Степан Рудницький (1877–1937 рр.). Ще у 1893 р. тут вперше на території України було захищено докторську дисертацію з географії Григорієм Величком (1863–1932(?)). Навчались також відомі географи як *Олена Степанів* (1892–1963), *Володимир Гериневич* (1883–1949), *Юрій Полянський* (1892–1975) та ін. Тут працювали професори *Опанас Ващенко, Федір Заставний*. На кафедрі отримали путівку у світ професори *Марта і Маркіян Мальські, Василь Кравців* (нині директор Інституту регіональних досліджень імені Мар'яна Долишнього у Львові), *Микола Пістун, Степан Іщук* (обидва у Києві), *Олександр Топчієв* (Одеса) та ін. Усі члени керованої проф. О. Шаблієм кафедри економічної і соціальної географії – *М. Влах, В. Грицевич, І. Гудзеляк, С. Кузик, Я. Івах, І. Ровенчак, І. Ванда, Л. Котик* є його учнями, а також працювали *М. Білецький, О. Вісьтак, М. Книш, В. Стецький*.

Проф. О. Шаблій добре усвідомив спалах неабиякого інтересу до проблем вітчизняної географії, знав про відсутність традицій щодо написання підручників із географії як для вищої школи, так і для середніх шкіл за радянські часи, тобто можна констатувати про білі плями цілого напрямку наукових знань. За період 1999–2005 рр. ним і співробітниками кафедри видано понад 20 таких творів, в т. ч. близько половини з грифом Міністерства освіти і науки України. Зокрема, за його авторством вийшло друге видання у 1994 р. підручника “Математичні методи в соціально-економічній географії”, три видання навчального посібника “Соціально-економічна географія України” (1994, 1995, 2000 рр.), “Основи загальної суспільної географії” (2003 р.). На мою думку, ці нові підручники (посібники) виконали свою історичну місію, адже вони мали на тоді три головні переваги, які свідчать про творчу роботу авторів (авторських колективів.) Перша з них полягає у чіткій зміні політичних і духовно-культурних основ курсів. Вони послідовно проходять через їх структуру. У змісті помітно посилені також елементи екологізації і гуманізації усіх галузей суспільної географії.

Друга перевага підручників – це посилення теоретичних основ курсу. Власне це виявилось шляхом розв’язання складних проблем, а також через посилення значення науки у житті суспільства, визначення методологічних основ та інше.

Третю перевагу підручників треба вбачати у переоцінці методичних основ курсу. Тут, передусім, йдеться про систему формування загальних понять, категорій тощо.

Мабуть, кожне покоління географів-суспільствознавців пропонує свої тлумачення основ цієї науки. Наскрізні проблеми сучасності – глобалізація, інформатизація, соціологізація, гуманізація настільки швидко руйнують стереотипи цієї чи іншої науки, що давні коментарі до конкретної науки швидко вичерпуються, принаймні, за декілька літ. Власне цим головним постулатом відповідає підручник “Основи загальної суспільної географії” (2003 р.) з грифом Міносвіти і науки України.

Звісно, що в основі підручника є фундаментальна монографія, яка є великою мірою продовженням його передніх напрацювань, а саме книга проф. О. Шаблія “Суспільна географія: теорія, історія, українознавчі студії” (2001). Саме, тут знаходять своє наукове обґрунтування ланцюга понять загального об’єкта – предмета – конкретних об’єктів – змісту суспільної географії; гіпотеза існування трьох гносеологічних типів об’єктів дослідження нашої науки – реальних, концептуальних і віртуальних; категорія “територія”, “територіальна організація”, “територіальний потенціал” як науковий конструкт; класифікація наукових проблем СГ, її наукових теорій і концепцій, методів досліджень, природно-ресурсного потенціалу; нове трактування категорії “продуктивні сили”; наукова періодизація розвитку української суспільної географії, розроблення поняттєво-термінологічної системи “історія української СГ” (разом з О. Вісьтак); визначив місце і роль Львівської суспільно-географічної школи та ін.

Професор О. Шаблій визначний українознавець. Він вперше розкрив географічну сутність українознавчих студій. Здається, кращого визначення, як це є у О. Шаблія, не знайдеш. “Українознавство, – пише він, – це широка сфера наукових досліджень, об’єктом яких є український етнос, нація, земля і територія, держава в їх багатосторонніх виявах, прикметах, зв’язках і опосередкуваннях” (1997 р.) [22].

Він установив три історичні етапи становлення і розвитку українознавства, у т. ч. географічного. Це: сумативний, міждисциплінарний та інтегративний. У географічному українознавстві він вперше визначив шість груп наукових проблем: геоекологічні, геодемографічні, геокультурні, геосоціальні, геоекономічні та геополітичні. Окремо виділені проблеми, пов’язані з дослідженням історії української географії. Підтримку багатьох учених знайшла шестичленна суспільно-географічна регіоналізація України (1994 р.) [22].

Ще у 1994 р. учений обґрунтував принцип україноцентризму у дослідженні і викладанні суспільної географії. У наступні роки він виступив з науковими доповідями, у пресі і з заявами про необхідність декомунізації суспільної географії і особливо усунення з географічної карти України назв, що відображають її колишній колоніальний статус [22].

У 2004 р. було опубліковано перекладний підручник з грифом Міносвіти і науки України американських учених *Г. де Блія, П. Муллера* “Географія: світи, регіони, концепти”, де О. Шаблій є автором великого (70 сторінок) розділу “Україна” і від-

повідальним редактором. Книга отримала перше місце у загальноукраїнському конкурсі нових видань 2004 року за номінацією “Енциклопедичні і довідкові видання”.

У цей період О. Шаблій викладає три головних курси на географічному факультеті: “Основи суспільної географії”, “Математичні методи в соціально-економічній географії” та “Основні проблеми суспільної географії”; він розробив нові навчальні програми для них; створив нову програму для вступників до аспірантури за спеціальністю “Економічна і соціальна географія”; був співавтором міністерської програми кандидатського мінімуму; організував розроблення нових навчальних планів зі спеціальності “Економічна і соціальна географія” і створення нових, сучасних програм з дисциплін, які викладають на його кафедрі.

Монографія О. Шаблія про рідне село – це зразок сучасного твору, справжня енциклопедія про малу Батьківщину, приклад як на мікрорівні треба застосовувати всю гаму багаточисленних методів та прийомів географічного краєзнавства. «Село на золотому Поділлі: земля і люди» – під такою назвою вийшла у 2011 році. Подільське село особливе, неповторне. Але суперечливе. У менталітеті корінної людності (а це головно свідомі українці) добре виражені загальнонаціональні риси характеру, поведінки і культури. Автор у книзі використав наукові основи національного краєзнавства закладені Іваном Франком.

22 січня 2016 року, до Дня Соборності України, Указом Президента П. О. Порошенко професор Олег Іванович Шаблій нагороджений орденом «Заслужений діяч науки і техніки України» за значний особистий внесок у державне будівництво, соціально-економічний, науково-технічний, культурно-освітній розвиток Української держави, справу консолідації українського суспільства та багаторічну сумлінну працю.

24 червня 2017 року журі Міжнародного фонду імені Івана Франка за наукову працю «Суспільна географія у 2-х книгах» (2015 р.) обрало професора Олега Івановича Шаблія лауреатом Міжнародної премії імені Івана Франка у номінації «За вагомі досягнення у галузі соціально-гуманітарних наук». Як наголосив рецензент проф. О. Топчієв: “Ця монографія відображає методологічні зміни української суспільної географії, як наукової дисципліни, та її послідовну інтеграцію у світову географічну науку” [24, с. 518].

27 серпня 2017 року на батьківщині Івана Франка у місті Дрогобичі відбулася Церемонія вручення Міжнародної премії імені Івана Франка професору Олегові Шаблію.

Міжнародна премія Івана Франка - це почесне визнання наукових відкриттів, здобутків та заслуг науковців в українстиці та сфері соціально-гуманітарних наук... У номінаційні комітети, які були сформовані у березні, входили 49 вчених з 12 країн світу, які відібрали 20 із 21 поданої наукової роботи. Потім відбулися міжнародні експертні ради, куди увійшли 20 науковців з 6 країн, і вони визначили шістьох номінантів. А наша думка, це – своєрідна Нобелівська премія в українстиці.

Міжнародної відзнаки науковець удостоєний за вибрані праці «Суспільна географія» у двох книгах: книга перша – «Проблеми теорії, історії та методики дослідження», книга друга – «Проблеми українознавства, регіоналістики і краєзнавства», випущені в університетському видавництві. Нагадаємо, що першим лауреатом Міжнародної премії імені Івана Франка став Блаженніший Кардинал *Любомир Гузар* за монографію «Андрей Шептицький Митрополит Галицький (1901–1944) – провісник екуменізму».

У 2017 р. у світ виходить книга «Суспільна географія. Книга третя. Проблеми теоретичних досліджень, геогуманістики, географічної освіти [Вибрані твори]. Львів: ЛНУ імені І. Франка, 562 с. До книги увійшли пере- важно наукові праці автора, які з тих чи інших причин не знайшли собі місця у двох перших книгах. Заслужує уваги думка автора про суттєву парадигмальну відмінність сучасних постнекласичних підходів, які об'єднують усю географічну науку на принципах екологізму і ноосферизму. Вчений вводить поняття геогуманістики – як збірне поняття, яке охоплює усі дисципліни, які вивчають географічні проблеми процесів заселення людиною (людськими спільнотами) земної поверхні у контексті їх генетичної і функціональної взаємодії з природним довкіллям. Як креативний науковець проф. О. І. Шаблій розвиває модерні напрямки сучасної геогуманістики такі як: геософія, геопсихологія, геопоетика та ін.

У 2019 р. у світ виходить нова книга «Суспільна географія. Книга четверта. У пошуках істини [Вибрані твори]. Львів: ЛНУ імені І. Франка, 838 с. У цій книзі автор осмислив не лише загальнонаукові та філософські позиції категорії істини, але переглянув категорію географічної, в т. ч. суспільно-географічної істинності, її ідей, термінів, понять, проблем, теорій і концепцій, навіть методів. Серед географів суспільствознавців доробок Олега Шаблія, автора цієї монографії, у якій вчений, спираючись на новітні методології структуралістів, постструктуралістів, міфу і міфологізації, культурного коду запропонував нове тлумачення науки. Особливо тих, які увів у науку і послуговувався ними, перебуваючи і працюючи у вищій школі України у найбільш продуктивну фазу свого життя 1959 р.–2019 р. Тобто упродовж приблизно шістдесяти років. Не всі вчені мають прижиттєву мужність переглядати свій науковий спадок. Надто вже великий масив нових ідей, сформульовано на довгому творчому шляху, розкрито значну кількість (приблизно сотню) проблем і понять (частково поняттєво-термінологічних систем), гіпотез, теорій і концепцій, висловлено здогадки щодо існування раніше не вивчених законів і закономірностей. Все це стосовно загальної суспільної географії. О. І. Шаблій є прихильником, який досить чітко розрізняє загальну суспільну географію та спеціальну, надаючи їм своє предметне поле. Щодо спеціальної, особливо галузевої СГ – економічної, соціальної та політичної і регіональної (локальної). Тут у творчому доробку ним розвинуто поняття львовознавства, вчення про тріаду реального, концептуального та віртуального Львова. Так само щодо географічного українознавства: географічного україноцентризму, українізації (дерусифікації, декомунізації) географічних текстів,

в т. ч. картографічних видань, розвитку географічної освіти і просвіти, топоніміки тощо. Географічне українознавство є наскрізною проблемою географії.

Олег Шаблій є людиною багатогранною та всесторонньою. Господь дарував йому багато талантів. Це – музика, зокрема, гра на контрабасі, баяні, акордеоні, фортепіано та спів, малярство. Тут – пейзажі, плакати та дружні шаржі. Проте це далеко не повний перелік улюблених для вченого занять-діянь, які відіграють важливу роль у повсякденному житті. Всі ці уподобання дослідник представив у монографії «У пошуках краси: тривоги і розради» (2015), в якій розкрито процес формування мистця.

Численні учні та послідовники О.Шаблія розвивають його ідеї на інших кафедрах Львівського університету (проф. *Маркіян та Марта Мальські*, доценти *Ю. Занько, М. Мацях, І. Зінько, В. Стецький*), Львівського торговельно-економічного університету (*Б. Заблоцький*), в Інституті регіональних досліджень (д. е. н. *Василь Кравців, Уляна Садова, Світлана Шульц, Петро Жук*), Тернопільському національному педагогічному університеті ім. В. Гнатюка родина *Заставецьких*, доц. *Ярослав Мариняк, Іван Рудакевич*, Західноукраїнському національному економічному університеті проф. *Євген Качан*).

Олег Шаблій дуже любить свою малу Батьківщину Тернопільщину. Він ввів у науку поняття Тернопільського геокосмічного трикутника. В одній із книжок проекту “Постаті українського землезнання” запропонував місцину Західного Поділля, звідки походить найбільше відомих географів України, назвати “Тернопільським геокосмічним трикутником”. Це трикутник із кутами: Тернопіль – Бережани – Золочів. Власне до Тернопільської групи належать: *Заставецький Богдан, Заставецька (Ткач) Ольга, Заставецька Леся, Заставецький Тарас, Качан Євген, Мальський Маркіян, Мариняк Ярослав, Олійник Ярослав, Петрига Микола, Процик Іван, Рудакевич Іван, Стецький Василь, Стецько Надія, Тесля Іван, Ткач Дмитро, Ткач Катерина, Ткач Ірина, Федунік Богдан, Холява Петро, Шаблій Олег, Штокало Ярослав*. Майже усі вони закінчили Львівський національний університет імені Івана Франка. Деякі – наймолодші здобули географічну освіту у Тернопільському державному педуніверситеті ім. В. Гнатюка. Усі вони захистили кандидатські, а деякі і докторські дисертації або стали професорами без захисту (О. Шаблій, О. Заставецька, Я. Олійник, Л. Заставецька, М. Мальський, Є. Качан).

Висновки та перспективи використання результатів дослідження. Загалом нау-хаву творчість проф. О. І. Шаблій присвячує віднаходженню глибинних фахових відповідей на питання теорії, філософії суспільної географії, геогуманістики, геософії, геопсихології, геопоетики, геоімагології, політичної географії, термінознавства та нових категорій, історії географічних ідей, історії української географії та ін.

В університетській практиці це реалізується у викладанні, зокрема, таких нормативних і авторських курсів: “Основи суспільної географії”, “Актуальні проблеми суспільної географії”. Доробок написаний в різний час, із урахуванням

різних традицій, зібрані воєдино (та збережені в оригінальному форматі) вони репрезентують глибину, рельєфність наукової думки автора, його оригінальні підходи до вирішення актуальних проблем суспільної географії, мотивують тривалість творчого польоту, визначають його перспективи та відкривають перед усіма нами неосяжні горизонти модерної суспільної географії.

Література:

1. Академік Степан Рудницький / за ред. проф. О. Шаблія, Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2007. 408 с.
2. Блій де Г., Муллер П., Шаблій О. Географія: світи, регіони, концепти, [пер. з англ.; передмова та розділ «Україна» О. І. Шаблія], Київ: Либідь, 2004. 740 с.
3. Львів. Комплексний атлас / за ред. О.І. Шаблія. Київ: 2012. 192 с.
4. Доктор географії Мирон Дольницький / упор. О. Шаблій, Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2002. 324 с.
5. Доктор географії Олена Степанів / за ред. проф. О. Шаблія, Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2005. 302 с.
6. Доктор географії Григорій Величко / за ред. проф. О. Шаблія, Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2012. 342 с.
7. Доктор географії Володимир Огоновський / за ред. проф. О. Шаблія, Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2014. 396 с.
8. Новітня українська суспільна географія: хрестоматія / [упоряд. та автор бібліогр. статей проф. О. Шаблій], Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2007. 1008 с.
9. Професор Валентин Садовський / [упор. О. Шаблій], Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2004. 306 с.
10. Професор Володимир Геренович / [за ред. проф. О. Шаблія], Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2008. 366 с.
11. Професор Володимир Кубійович / [упор. О. Шаблій], Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2006. 378 с.
12. Професор Іван Тесля / [упор. О. Шаблій], Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2002. 282 с.
13. Професор Каленик Геренчук / [упор. С. Кукурудза], Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2004. 343 с.
14. Професор Опанас Ващенко / [упор. О. Шаблій], Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2001. 233 с.
15. Професор Петро Цись / [упор. І. Ковальчук], Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2001. 433 с.
16. Професор Юрій Полянський / [упор. О. Шаблій], Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2010. 378 с.
17. Рудницький С. Нинішня географія, // Академік Степан Рудницький, [за ред. проф. О. Шаблія], Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2007. С. 59-106.
18. Шаблій О. І., Білецький М. І., Заставецький Б. І. та ін. Соціально-економічна географія України: навч. посібник., Львів: Світ, 2000. 680 с.
19. Шаблій О. І. Суспільна географія: теорія, історія, українознавчі студії, Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2001. 744 с.
20. Шаблій О. І. Основи загальної суспільної географії: навч. посібник, Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2003. 444 с.
21. Шаблій О. І. Село на золотому Поділлі: земля і люди. Львів: Аверс. 2011. 707 с.
22. Шаблій О. Суспільна географія: у 2-х кн., Львів: ЛНУ ім. І. Франка, 2015. Кн. 1. 814 с.; Кн. 2. 706 с.
23. Шаблій О. Суспільна географія. Книга третя. Проблеми теоретичних досліджень, геоуманістики, географічної освіти [Вибрані твори]. Львів: ЛНУ імені І. Франка, 2017. 562 с.
24. Шаблій О. Суспільна географія. Книга четверта. У пошуках істини [Вибрані твори]. Львів: ЛНУ імені І. Франка, 2019. 838 с.

25. Шаблій О. Академік С. Рудницький – фундатор української географії, Львів, Мюнхен: Ред.-вид. відділ ЛДУ, 1993. 223 с.
26. Шаблій О. І. Володимир Кубійович: енциклопедія життя і творення, Львів: Фенікс, Париж: [Б. в.], 1996. 704 с.
27. Шаблій О. Історичні виміри української географії // Історія української географії: всеукр. на-ук.-теор. часопис, 2000. Вип. 1. С. 7–15.
28. Шаблій О. І. Львівська суспільно-географічна школа (до 60-річчя кафедри економічної і соціальної географії Львівського національного університету імені Івана Франка), Львів: Вид. центр ЛНУ ім. І. Франка, 2004. 168 с.
29. Олійник Я. Б., Шевчук С. М. Методологічні основи розвитку суспільної географії в Україні у ХХ столітті: Навчальний посібник. – Київ: ВГЛ Обрії, 2011. 168 с.

2.4. Ровенчак І. І. Наші славні НТШівські ювіляри: Олег Шаблій¹

Географія – одна з найстаріших з усіх наук. Вона охоплює два великі самостійні напрямки – природничу та суспільну (економічну і соціальну) географію. Тим приємніше відзначити, що серед найвизначніших українських економіко- та соціогеографів є доктор географічних наук, дійсний член НТШ Олег Шаблій. Вчений є сьогодні заступником голови НТШ, головою його Географічної комісії, заслуженим професором Львівського національного університету імені Івана Франка, завідувачем кафедри економічної і соціальної географії університету, академіком Академії Вищої школи України та Української екологічної академії, Почесним членом Українського географічного товариства, членом Комісії з географічних назв при Комітеті геодезії, картографії і кадастру України тощо.

Народився О. Шаблій 14 листопада 1935 р. у хліборобській родині (с. Курівці тепер Зборівського району) на Тернопільщині. У рідному селі закінчив початкову школу (1947), а в сусідньому – Великому Глибочку, тоді районному центрі – семирічку (1950). У 1950 р. він вступає до Бережанського педагогічного училища на Тернопільщині, яке закінчує в 1954 р. з відзнакою і фахом учителя початкової школи з правом викладати математику у семирічці.

Уже більше, ніж шістьдесят років (з 1954 р.), О. Шаблій пов'язує своє життя з Львівським університетом. До 1959 р. він як студент спеціалізується на кафедрі економічної географії, а після закінчення працює старшим лаборантом, викладачем (з 1962 р.), доцентом (1968), професором (1988), завідувачем кафедри (1990). Незважаючи на перепони, що ставили на його шляху партійні і державні органи, О. Шаблій захистив кандидатську (1966), а через дванадцять років (1978) – доктор-

¹ Ровенчак І. І. Наші славні НТШівські ювіляри: Олег Шаблій / І. Ровенчак // Вісник НТШ, осінь-зима 2020. – Ч. 64. – С. 98–99.